

14. mars 2008

Pressemelding fra Fafo

Feilslått bistand?

Et flertall av palestinerne mener bistand fra Vesten bidrar til å øke konflikten mellom Fatah og Hamas, og at det fremmer korrupsjon

Fafo gjennomførte i tidsrommet 22. februar til 4. mars 2008 en spørreundersøkelse som målte levekår og politiske holdninger på Vestbredden og Gaza.

Et flertall av respondentene mener at vestlig bistand til selvstyremyndighetene har negative konsekvenser. I henhold til 50 % har pengestøtten fra Vesten minimal eller ingen effekt på selvstyremyndighetenes evne til tjenesteyting, mens 33 % mener den har ganske stor eller veldig stor effekt. Enda færre mener slik økonomisk støtte bidrar til bekjempelse av fattigdom (21 %). 63 % mener støtten har liten eller ingen effekt. Imidlertid anser to tredeler av alle spurte (69 %) at vestlig bistand bidrar til å øke konflikten mellom Fatah og Hamas, og nesten like mange (63 %) mener den fremmer korrupsjon. Det er små forskjeller mellom Vestbredden og Gaza.

Det er stor oppslutning om forhandlinger mellom Fatah og Hamas for å blegge maktkampen dem imellom. Dessuten er det flere som ønsker direkte forhandlinger mellom Hamas og Israel på konkrete saker som frigivelse av fanger, våpenhvile og grensene til Gazastripen enn det er oppslutning om de fredsforhandlingene som ble initiert i Annapolis i desember i fjor. Dette kan tolkes som en mistillit til president Abbas forhandlingsstrategi.

Sosioøkonomiske forhold

Som understreket i Fafos rapport *Against the Odds. How Palestinians cope through fiscal crisis, closures and boycott*¹, som ble lansert i januar i år, har både de økonomiske og politiske forholdene i Palestina forverret seg markant de siste to årene. De siste ukers hendelser på Gazastripen har på nytt satt fokus

¹ Se <http://www.fafo.no/pub/rapp/20041/index.html>.

på de elendige forholdene palestinerne lever under der. Fafos siste spørreundersøkelse reflekterer utviklingen.

Den palestinske økonomien forverret seg kraftig som følge av boikotten i kjølvannet av Hamas valgseier i januar 2006. Tidligere spørreundersøkelser har påvist svekket privatøkonomi selv etter at lønningene i offentlig sektor igjen ble utbetalt våren 2007. Nå sier 55 % av de spurte at deres økonomiske situasjon har forverret seg i løpet av de siste seks måneder. Verst er det på Gazastripen der 62 % har fått lavere inntekt sammenlignet med 52 % på Vestbredden. Økonomien har bedret seg for 6 % av befolkningen.

I Fafos spørreundersøkelse i juli 2007 svarte 62 % at de hadde fått det trangere det siste året. De to undersøkelsene sett under ett viser at situasjonen nå er enda mer prekær enn i fjor og at den forverres gradvis.

9 % av husholdene i undersøkelsen hadde ingen inntekt forrige måned (8 % på Vestbredden og 10 % i Gaza), mens 23 % hadde en samlet husholdsinntekt på under 1000 shekel (1500 kroner) i samme periode. Situasjonen er verst i Gaza der 48 % av husholdene må klare seg med mindre enn 1500 kroner i måneden, mens dette er situasjonen for 21 % på Vestbredden.

Andelen som ser på seg selv som velstående er redusert fra 24 % til 4 % i Gaza og fra 8 til 2 % på Vestbredden sammenlignet med julimålingen. Samtidig har andelen som anser seg som fattige økt fra 14 % til 26 % i Gaza og holdt seg stabilt på 17 % på Vestbredden. Om lag halvparten karakteriserer seg selv som verken fattige eller rike (52 % begge steder).

34 % hevder at de ikke vil klare å dekke sine grunnleggende behov for mat og klær med mer i de neste tre månedene (48 % i Gaza og 27 % på Vestbredden). Situasjonen er vanskeligst for leirflyktningene på tross av at flyktninger jevnlig mottar matvarehjelp fra UNRWA.

Mens 55 % av befolkningen i juli 2007 var av den oppfatning at livet ville bli bedre et år fram i tid, er denne andelen nå sunket til 44 % (40 % på Vestbredden og 50 % i Gaza). 33 % tror situasjonen vil bli verre fremover.

Som følge av dårligere levekår, lav tillit til politiske institusjoner og ledere (se nedenfor) og utbredt utrygghet i det palestinske samfunnet har en av fem hushold (18 %) medlemmer som vurderer å flytte fra sitt nåværende bosted. 20 % av dem ønsker å bosette seg i Vesten, mens flertallet vil flytte til et annet arabisk land eller internt i Palestina. Under halvparten (42 %) av de som ønsker å flytte tror imidlertid de får anledning til å gjøre det.

Et flertall oppgir at motivet for flytting er å bedre sine økonomiske levekår (56 %) og å skaffe seg en jobb (26%). En femdel (22 %) ønsker å flytte for å bedre sin egen sikkerhet.

Politiske forhold

Hvis det hadde blitt holdt valg i dag, ville 36 % stemme på Fatah, 15 % på Hamas og 11 % på andre partier eller kandidater, mens 31 % ikke ville ha møtt fram i valglokalene. I tillegg sier 7 % at de ikke har

bestemt seg for parti. Dersom en ser bort hjemmesitterne, ville stemmefordelingen blitt som vist i tabell 3 – altså en overveldende seier til Fatah. På tross av at Hamas har dobbelt så stor oppslutning i Gaza som på Vestbredden er Fatah størst begge steder. Sammenlignet med målingen i juli i fjor har Fatah en fremgang på 7 % mens Hamas oppslutning er uendret.

Tabell 3. Hvem ville du ha stemt på dersom det var valg i dag (i prosent)?

	Fatah	Hamas	Andre	Vet ikke	Totalt
Totalt	52	22	15	10	100
Vestbredden	53	16	16	14	100
Gaza	51	32	14	3	100

N=Alle som ville ha stemt ved et eventuelt valg.

Omlag halvparten av befolkningen mener at samtlige tre politiske toppledere gjør en dårlig jobb. Mens Fatah-tilhengere i større grad enn andre støtter president Abbas og statsminister Fayyad, er det fortrinnsvis Hamas velgere som mener Haniyeh, statsminister i den oppløste Hamas-regjeringen, gjør en god jobb. Forskjellene mellom Vestbredden og Gaza er forholdsvis små.

Tabell 1. Tilfredshet med jobben som politikere gjør (i prosent)

			Veldig bra	Bra	Dårlig	Veldig dårlig	Totalt
President Abbas	Totalt		13	40	21	26	100
	Region	Vestbredden	11	43	22	24	100
		Gaza	15	35	19	31	100
	Partipreferanse	Fatah	26	53	11	10	100
		Hamas	3	12	22	63	100
Statsminister Fayyad	Totalt		12	40	20	28	100
	Region	Vestbredden	10	43	21	25	100
		Gaza	16	35	17	33	100
	Partipreferanse	Fatah	22	54	13	11	100
		Hamas	3	14	20	64	100
Haniyeh	Totalt		17	32	21	29	100
	Region	Vestbredden	12	33	25	31	100
		Gaza	25	32	16	27	100
	Partipreferanse	Fatah	4	20	28	48	100
		Hamas	53	39	4	3	100

Totalt mener 33 % at Hamas har forbedret sikkerhetssituasjonen på Gazastripen. Dette gjelder for et flertall av Hamas-velgere (72 %) men kun for 14 % av Fatah-sympatisørene. Kun et lite mindretall blant begge partiers tilhengere (10 %) mener imidlertid at Hamas har klart å bedre den økonomiske situasjonen. Slike nedslående resultater vitner ikke tilsynelatende om høy tillitt til Hamas-styret på Gazastripen. Imidlertid er det slik at et overveldende flertall jevnt fordeler ansvaret for økt usikkerhet i det palestinske samfunnet på alle de sentrale aktørene som Israel, det internasjonale samfunnet, presidenten og statsministrene Fayyad og Haniyeh.

Polariseringen mellom Fatah- og Hamas-tilhengere er gjennomgående i alle de politiske spørsmålene som dekkes av undersøkelsen og bidrar ikke til å bryte den politiske fastlåste situasjonen. 31 % mener at

det er Fayyads regjering som er den legitime, mens 25 % mener det er Haniyehs regjering i Gaza. 14 % er av den oppfatning at de begge er legitime – av disse er et flertall Fatah tilhengere. 31 % hevder at ingen av regjeringene er legitime. Så mange som 52 % av de som ville ha vært hjemmesittere i et eventuelt valg er av denne oppfatning . I Gaza anerkjenner en større andel av de spurte begge regjeringene enn på Vestbredden.

Tabell 2. Hvilken er den legitime regjeringen? (i prosent)

		Haniyeh	Fayyad	Begge	Ingen	Totalt
Totalt		25	31	14	31	100
Region	Vestbredden	21	30	15	34	100
	Gaza	30	32	13	25	100
Partipreferanse	Fatah	4	64	12	20	100
	Hamas	79	3	7	11	100
	Hjemmesittere	18	13	17	52	100

På spørsmål om hva som er det viktigste anliggende i palestinsk politikk, rangeres bedring av økonomien høyest. Dernest kommer forsoning mellom Fatah og Hamas. Løslatelse av palestinske fanger fra israelske fengsel blir vurdert som tredje viktigste sak foran fredsprosessen på fjerde.

Et stort flertall av respondentene mener at Hamas og Fatah bør sette seg ned ved forhandlingsbordet for å blegge striden seg i mellom og finne sammen. 60 % mener forhandlinger om forsoning bør iverksettes uten forbehold, mens 34 % er av den oppfatning at Hamas må oppgi makten i Gaza og akseptere maktforholdene slik de var før 15. juni 2007 innen forhandlinger iverksettes. Kun 6 % mener at de to partene ikke bør forhandle. I dette spørsmålet er det ingen regionale forskjeller, men et flertall av Hamas velgere mener forhandlinger bør skje uten forbehold, mens Fatah-sympatisører i all hovedsak mener dette bør skje med forbehold.

Imidlertid er folk pessimistiske med tanke på at en forsoning mellom Fatah og Hamas faktisk vil finne sted, og 70 % av de spurte frykter at Gaza og Vestbredden forblir delt i mange år fremover.

Fredsforhandlinger

Fafos spørreundersøkelser påviser en nedgang i andelen palestinere som støtter fredsforhandlingene mellom President Abbas og Israel. 47 % støtter en fortsettelse av fredsforhandlingene mellom Abbas og Olmert som startet i Annapolis. I juli mente 58 % at fredsforhandlinger var en god idé, mens 77 % støttet dette i desember 2006. Langt flere Fatah-tilhengere støtter forhandlingene enn Hamas-velgere (71 % vs 16 %). Det er imidlertid få (12 %) som tror at en fredsavtale vil komme i stand før året er omme, slik President Bush har lagt opp til.

Langt flere, inkludert Hamas-velgerne, støtter direkte forhandlinger mellom Hamas og Israel. Sterkest er støtten til forhandlinger mellom Hamas og Israel om frigivelse av fanger (84 %), men det er også høy oppslutning om forhandlinger om opphevelse av blokaden av Gazastripen (66 %), om en langvarig våpenhvile (64 %) og forhandlinger om om fred (54 %).

Tabell 3. Prosentandel som støtter forhandlinger mellom Hamas og Israel om 4 tema

	Ja	Nei	Total		Ja	Nei	Total
Oppheve blokaden av Gaza	66	34	100	Løslatelse av fanger	84	16	100
Vestbredden	70	30	100	Vestbredden	85	15	100
Gaza	58	42	100	Gaza	84	16	100
Fatah	67	33	100	Fatah	81	19	100
Hamas	57	43	100	Hamas	84	16	100
Fred	54	46	100	Langvarig våpenhvile	64	36	100
Vestbredden	56	44	100	Vestbredden	66	34	100
Gaza	51	49	100	Gaza	62	38	100
Fatah	59	41	100	Fatah	59	41	100
Hamas	39	61	100	Hamas	39	61	100

Fredsforhandlinger vil uansett måtte ta hensyn til en standhaftig palestinsk opinion. Selv om Israel skulle innrømme ansvar for katastrofen (*al-nakba*) i 1948, vil kun 3 % gi opp kravet om returrett for flyktningene (FNs resolusjon 194) og bare 7 % vil godta bytte av landområder langs den grønne linjen som ledd i en fredsavtale. Det er marginale regionale forskjeller i disse spørsmålene. Palestinerne flest er heller ikke villige til å la FN overta styringen av Jerusalems gamle bydel i forbindelse med en fremtidig fredsavtale med Israel. Motstanden er størst i Gaza (93 %) og blant Hamas velgere (97 %) men også betydelig på Vestbredden og blant Fatah-tilhengere (henholdsvis 89 og 88 %).

58 % både i Gaza og på Vestbredden er motstandere av å stanse raketangrepene mot Israel (84 % av Hamas-velgerne og 41 % av Fatah-velgerne).

Om undersøkelsen

Fafo gjennomførte datainnsmalingen i tidsrommet 22. februar til 4. mars. Perioden var preget av harde israelske angrep på Gazastripen, som resulterte i 120 døde i løpet av fem dager. Det fant også sted hyppige raketangrep mot den israelske byen Sderot sør i Israel der en sivilperson døde. To israelske soldater ble drept i Gaza. Forholdene på Vestbredden var preget av hendelsene i Gaza og situasjonen var spent også der.

Pga sikkerhetssituasjonen og politisk spenning bød feltarbeidet på ekstra mange utfordringer denne gang. Det var bare mulig å gjennomføre undersøkelsen fordi vi har lokalt ansatte med lang feltarbeidserfaring og benyttet en desentralisert organisering med erfarne intervjuere.

Av et utvalg på 4416 hushold, 2304 på Vestbredden og 2112 på Gazastripen, ble 4069 intervjuer gjennomført til fulle (92 %). I tillegg ble 4 % av intervjuene delvis fullført. 1 % ønsket ikke å delta i undersøkelsen, mens et frafall på om lag 3 % skyldes at husene ikke lenger fantes eller var ubebodde, eller man på kom ikke i kontakt med de som bodde der. Utvalget ble foretatt av Det palestinske statistiske byrået (PCBS) i Ramallah. All husholdsinformasjon ble gitt av husholdsoverhodet eller en annen voksen person i hvert hjem, mens et tilfeldig utvalgt husholdsmedlem på 18 år eller mer svarte på holdningsspørsmålene.

En tabuleringsrapport blir lagt ut på Fafos hjemmeside www.faf.no torsdag 27. mars.

Samme dag vil vi gi en mer detaljert beskrivelse av funnene i en Fafo-frokost. Invitasjon følger senere.

For mer informasjon, kontakt Gro Hasselknippe på epost: gro.hasselknippe@faf.no eller mobil tlf 959 924 62.